

SpiNeT

Postbus 48, 6590 AA Gennep
secretariaat-cssp@missie-geest.nl
www.missie-geest.nl
IBAN NL72RABO0116166444
BIC RABONL2U

SPIRITIJS NEDERLANDS TIJDSCHRIFT

Jaargang 75 no. 2

februari 2020

Nieuws uit de gemeente Heerenveen

Sinds het laatste gemeenteverslag in Spinet hebben er enkele veranderingen plaatsgevonden. Ik geef ze u hier in chronologische volgorde.

Sinds 1 augustus is pater Titus officieel benoemd tot parochie-vicaris en pater Leo tot parochie-assistent. Het pastoraal team van de Petrus en Paulus parochie bestaat nu uit 3 krachten, te weten: pater Charles (pastoor), pater Titus en pastoraal werker Lidy Langendijk. Zij hebben onderling de diverse taakvelden verdeeld. Zo is pater Titus voor de diaconie, Lidy Langendijk voor catechese en jongerenwerk en tevens is zij de eerste aanspreekbare persoon voor Wolvega. Pater Charles houdt zich bezig met o.a. liturgie. De pastoraal werker woont nu op de pastorie van Wolvega.

Doordat pater Titus a.h.w. de plaats van pater Leo heeft ingenomen en pater Leo bijgevolg geen deel meer uitmaakt van het Pastorale Team, heeft deze nu de kans andere dingen te doen die hij leuk vindt. Dat wil niet zeggen dat hij nu werkloos is. Hij is nog steeds beschikbaar voor vieringen, maar hij hoeft alleen de vergaderingen bij te wonen, die hij leuk vindt, zoals bv die van de Diaconale Raad maar niet die van de Locatie Raad. Verder maakt hij ook nog deel uit van de spiritijnse gemeente.

Eind september waren de paters Titus en Charles weer terug van hun vakanties in Nigeria en Kameroen.

Startzondag Heerenveen: zondag 15 september markeert de start van het nieuwe pastorale werkjaar. Na de viering in de kerk werd er buiten koffie gedronken met eigen door de parochianen gebakken cake. Daarna gingen de fietsers en wandelaars op pad. Voor de achterblijvers was er een elfstedenroute met spellen uitgezet in de kerktuin. De dag werd afgesloten met een heel gezellige BBQ.

Op 4 oktober werd 80 jaar Franciscuskerk gevierd in Wolvega. Dit feest werd gevierd met diverse evenementen in en rond de kerk. De leerlingen van de naastgelegen Franciscusschool vierden de gedenkdag van Franciscus in de kerk, met dieren.

's Avonds ging bisschop Ron van de Hout voor in een feestelijke eucharistieviering, samen met alle pastores. Op het eind van de viering werd het startsein gegeven voor de diocesane bedevaart naar Assisi, die van 24 april tot 3 mei 2020 zal plaatsvinden.

Op zondag 13 oktober was er een unieke theatervoorstelling in de kerk: de Maria Passie in dezelfde stijl als The Passion.

Een week later, op zondag 20 oktober werd, na afloop van de viering het geheel verbouwde en vergrote parochiecentrum "t Skutsje" ingezegend door bisschop Ron van den Hout. Het is een mooie locatie geworden, en het resultaat is dan ook geweldig. We krijgen alleen maar positieve reacties. Na ruim een jaar hebben we weer de mogelijkheid voor activiteiten op onze eigen locatie. Ook groepen van buiten weten ons te vinden.

In de laatste weken van oktober heeft de verhuizing plaats gevonden van het parochiesecretariaat van onze pastorie naar de pastorie van Wolvega. Vanaf 1 november functioneert het nu in Wolvega. De vrijgekomen ruimte in de pastorie komt nu geheel ter beschikking van de gemeenschap. Wat we precies met die vrijgekomen ruimte gaan doen is nog niet duidelijk. Voorlopig staat het leeg.

Op 15 november heeft pater Titus zijn project om 4 kinderen in zijn geboortedorp de kans te geven op goed onderwijs, toegelicht. Aan de hand van foto's die hij tijdens zijn vakantie gemaakt heeft, heeft hij verteld over de situatie in zijn dorp Akputa en van de 4 kinderen, die hij samen met zijn moeder heeft uitgekozen. Zijn actie heeft nu ook een officiële naam: "Hoop voor Akputa". Het was een goede informatieve avond. Er waren ongeveer 35 personen aanwezig. In de loop van de avond kwam er nog een speciale gast, een landgenoot van pater Titus: Chidere Ejuke, de

sterspeler van SC Heerenveen. Het ziet er naar uit dat het project van pater Titus door de locatie Heerenveen is omarmd.

Sinds september zijn we ook begonnen met een eucharistieviering in de kerk op de eerste en derde vrijdag van de maand en op de tweede en vierde donderdag bij ons in de huiskapel.

Op pastoraal gebied valt er niets anders te melden dan het gebruikelijke nieuws. Inmiddels is de catechese voor de Eerste Communie en het Vormsel gestart. Rond Allerzielen waren er ook veel vieringen op onze 4 kerkhoven.

November en december zijn traditioneel de maanden waarin veel concerten gegeven worden in de kerk van Heerenveen, meestal heel goed bezocht. De koren en gezelschappen treden hier graag op vanwege de fantastische akoestiek. Om enkele optredens te noemen: Capella Sneek, het Fries Symfonie Orkest, het Fries Jeugdorkest, de uitvoering van The Messiah van Handel door de Christelijke Oratorium Vereniging, de Ierse groep Anunia die zingt in de stijl van renaissance muziek en a capella. Verder zijn er enkele Cantata diensten geweest en op Tweede Kerstdag een kerstviering met medewerking van de Brass Band "Pro Rege" in een bomvolle kerk. Deze laatste vieringen worden georganiseerd door de Raad van Kerken van Heerenveen.

Dit zijn wel de belangrijkste gebeurtenissen van het laatste half jaar, met name op de locaties Heerenveen en Wolvega. Een volgende keer zouden we wat meer over het pastorale werk kunnen uitwijden. Voor nu wens ik iedereen, namens de gemeenschap Heerenveen, nog een gezegend, gezond en vruchtbaar jaar toe.

Leo Gottenbos

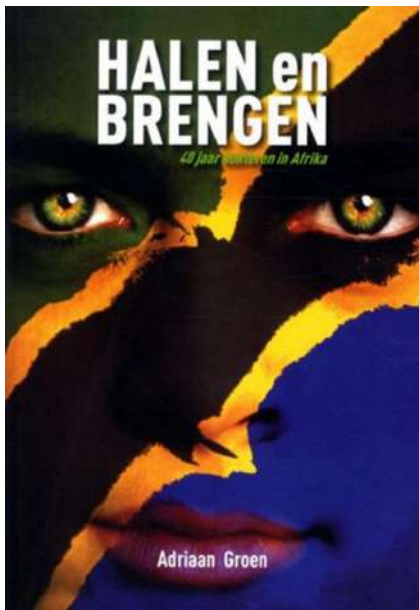
Verhalen van een tropenarts

De schrijver

Wie in Afrika missionair werkzaam is geweest is ongetwijfeld een tropenarts tegengekomen of heeft wel eens van zijn of haar diensten gebruikgemaakt. Elke tropenarts heeft zijn eigen verhalen over wat hij meegemaakt heeft. Die worden dan opgedist bij familiefeestjes tijdens een borrel. Maar er zijn maar weinig tropenartsen die over hun belevenissen schrijven. Adriaan Groen (1948) is niet alleen tropenarts maar ook een begenadigd schrijver. Van zijn hand verschenen tot nu toe twee verhalenbundels en vier romans. Zijn nieuwste verhalenbundel heet *Halen en Brengen 40 jaar dokteren in Afrika*, Haarlem 2015.

Groen is tropenarts in hart en nieren, zo is hij zich tot op heden blijven voelen. In 1974 vertrok hij de eerste keer als tropenarts naar Tanzania. Hij werkte daar tot 1979 in het missieziekenhuis van Turiani, in het bisdom Morogoro. Toontje Melis CSSp was daar toen ziekenhuispastor. Terug in Nederland kon hij zijn draai niet echt goed vinden. Hij had allerlei banen in de medische sector. In 1990 ging hij terug naar Tanzania en werkte er vier jaar in het missieziekenhuis van Ndala in het aartsbisdom Tabora. Daarna werkte hij een tijdje in een Hutu-vluchtelingenkamp, begeleidde hij een televisieploeg van Khartoem naar Kaapstad en ging helpen tijdens een malaria-epidemie

rond het Rubya Hospital in Bukoba, Tanzania. Vervolgens bestond zijn leven uit een soort pendeldienst tussen werk in Nederland dat verband hield met zijn specialisme en klussen in Afrika. Tussendoor schreef hij zijn boeken.

Het boek

Het voorliggende boek is een bundeling van korte verhalen die al eens eerder verschenen waren in twee bundels: *Wat weet je er eigenlijk van?* en *Vijftig maanden zwaar*. Deze waren geschreven voor Memisa – het huidige Cordaid. Er was veel vraag naar deze twee boeken. Het is geen echte heruitgave. Er is een selectie gemaakt omdat sommige verhalen te ver van de bestaande werkelijkheid af kwamen te staan. Bovendien zijn er verhalen toegevoegd die niet eerder verschenen waren. Als men de verhalen uit deze bundel vergelijkt met de oorspronkelijke versie, dan kan opgemerkt worden dat er hier en daar kleine stilistische aanpassingen gemaakt zijn.

De huidige bundel bestrijkt veertig jaar. Drie periodes komen er aan de orde, Turiani, 1974-1979, Ndala, 1990-1994, Nederland – Tanzania, 2010-2015. Elke periode heeft zijn eigen karakteristieken en tijdsbeeld. Je herkent ze meteen en dat geeft ook zijn charme aan elke periode.

De korte verhalen bestaan uit prachtige sfeertekeningen, persoonlijke belevenissen en ontboezemingen. Je herkent erin de dagelijkse beslommeringen, frustraties en het werkplezier van een tropenarts in een afgelegen missieziekenhuis op het Afrikaanse platteland.

Populairwetenschappelijke beschouwingen over ontwikkelingswerk, de politieke situatie en de stand van zaken over de medische zorg in Afrika zijn niet te vinden in deze bundel.

De titel van het boek doet op het eerste gezicht wat vreemd aan, maar is bij nader inzien toch niet zo onbegrijpelijk. Hij slaat op het brengen van ontwikkelingshulp in de vorm van gezondheidszorg naar Afrika, terwijl het halen doelt op de persoonlijke verrijking van de auteur in zijn omgang met de Afrikanen. Deze bundel met korte verhalen getuigt daarvan.

Het beste korte verhaal

Er zijn heel veel goede verhalen te vinden in deze bundel. Daarom is het moeilijk om er een uit te lichten die er uitspringt. Bovendien is dat een zeer persoonlijke keuze. Maar als ik toch moet kiezen, ga ik voor de schets *Vlinder* (p. 120-123). Vlinder is de naam van een Sukuma-jongen die het ziekenhuis in Ndala binnengebracht wordt tijdens een mazelenepidemie. Rond het ziekbed en de dood van deze jongen ontspint zich een ontroerende confrontatie en toenadering tussen de afgepeigerde en cynische Groen en verpleegster Immaculata. Zij doet hem helemaal ontdooien met haar rustig gedrag, vriendelijke woorden, zachte stem en onverstoordheid.

Nederlandse spiritijnen

Het eerste ziekenhuis waar Groen werkte als tropenarts was Turiani dat in het bisdom Morogoro ligt waar toentertijd hoofdzakelijk Nederlandse spiritijnen werkten. Daarom is het bijna onvermijdelijk dat er zo nu dan ook spiritijnen in deze verhalen figureren. Hier en daar wordt Toontje Melis met zijn voornaam genoemd. Eén verhaal met de titel *Onder een mangoboorn* is volledig gewijd aan Jan van Zeeland (p. 67-69). In zijn bevoegenheid wilde Jan zich helemaal geven voor het *Ujamaa* (Afrikaans socialisme) ideaal. Hij verliet zijn missiepost, trouwde een Afrikaanse en vestigde zich in een Ujamaadorp met gemeenschappelijke bouwgrond. Maar het werd een totale mislukking.

Daarnaast wordt Piet Scholten die in de Usambara-bergen in Kifungilo woonde ten tonele gevoerd (p. 204-205). Hij was moderator van een school waar hij door de leerlingen op handen werd gedragen. Elke zaterdagavond draaide hij op zijn oude 16 mm. filmprojector Disneyfilms. Hij stierf op zijn vierentachtigste toen hij 's morgens vroeg zoals zijn gewoonte was een ijskoud bad nam. Verder zijn er nog een paar cryptische verwijzingen naar spiritijnen voor wie geen vreemdeling is in Jeruzalem (p. 205).

Redenen om dit boek niet te lezen

Wie niet geïnteresseerd is in de wederwaardigheden van een tropenarts in Afrika moet niet aan dit boek beginnen. Het zijn verhalen waarin Groen op een scherpe wijze zijn twijfels en plezier over het leven en werken in dat continent prachtig weet te verwoorden. Heilige huisjes gaat hij niet uit de weg en hij benoemt onbevangen zijn ervaringen met Afrikanen, zusters en paters.

Redenen om dit boek wel te lezen

Deze bundel korte verhalen bevat mooie, authentieke, geestige en dramatische schetsen van het alledaagse leven van een tropenarts in en rond een missieziekenhuis. Iedereen die in Afrika gewerkt en geleefd heeft herkent zich in deze verhalen. De verhalen worden in de context geplaatst van malaria, hiv, ebola, slangen en krokodillen, medicijnmannen en magie. De observaties worden gemaakt met het oog voor detail, waarbij Groen zijn eigen persoon niet spaart. Ik heb genoten van dit boek. Het is een aanrader waard.

Albert de Jong CSSp

Jarigen in Februari

7 Toon Jansen	13 Zr. Petronella Floris	21 Zr. Antonetta van Winden
Zr. Judith van de Velden	17 Kees Bruin	27 Frans Timmermans
8 Marielle Beusmans	21 Harrie Clijsters	

Overleden

27 januari In Gemert overleed in de leeftijd van 90 jaar de heer Harrie van Moorsel, broer van †zuster Helena van Moorsel en van pater Martin van Moorsel.

De Paters van de H. Geest in het Dekenaat Gennepe

Onderstaand artikel is overgenomen uit de publicatie:

Terugblik Samen Verder tgv 125 jaar Dekenaat Gennepe 1862-1987

onder redactie van R. Megens

Op 21 september 1926 betrokken twee paters van de H. Geest (Spiritijnen) en vier afgestudeerden van het missiehuis in Weert, het leegstaande directiegebouw (in de volksmond "De Keet") van de Noord-Brabant-Duitse Spoorwegmaatschappij aan de Spoorstraat te Gennepe. De grote watersnood van dat jaar had het huis en de zandvlakte erachter geteisterd. De

Tramstation Gennepe

Wesel langs de tuin, zouden de kwartiermakers trachten er een rustige omgeving van te maken voor de hogere studies en het noviciaat van de toekomstige missionarissen. Begin oktober 1926 kon men de studie van de filosofie aanvangen met vierentwintig leerlingen. Spoedig verschenen dan ook in Gennepe en omgeving, tot Nijmegen, Goch, Kevelaar, Cuijk, Oeffelt, Boxmeer, Afferden en Bergen, groepjes van drie jonge mannen in zwarte togen, met zwiepende koorden en dansende kwasten. Zij "wandelden" op hun manier en waren ongetwijfeld een markante bijdrage tot het katholieke imago van het dekenaat. Zij genoten van hun morele uitstraling als, bij hun schielijk verschijnen in bos en hei, bij vennen of beken, paartjes in of uit de struiken holden en naaktzweemers naar hun kleren renden.

"Sahara" zoals de Gennepenaren dat noemden, stond nog onder water, maar zou daarna nog jarenlang met duizenden emmertjes water begoten moeten worden om er iets van te maken, dat de naam tuin verdiende en ook wat groenten kon opleveren. Met de wissels van de tram naar Nijmegen voor de deur en de spoorbaan Boxtel-

Missieavond
met
Lichtbeelden

TEN BATE VAN DE EERW. PATERS VAN DEN H. GEEST TE GENNEPE
in de zaal van Hotel van Bergen
op Zondag 11 December 1927.

Aanvang half acht uur. Aanvang half acht uur.

PROGRAMMA:

1. Javanenbloed, Pas redouble . . . . . M. J. H. Kessels.
2. OPENINGSWOORD.
3. Coriovallum, Ouverture . . . . . M. J. H. Kessels.
4. **Eerste deel der Lezing met Lichtbeelden**
door den ZeerEerw. Pater Dr. G. Brouwer C. S. Sp.
5. Fragmenten uit de Libermann-Cantate voor Koor en Soli
te zingen door de Eerwaarde Fraters.

15 MINUTIEN PAUZE.

6. Boven de sterren. Koor de Eerw. Fraters.
7. **Tweede deel der Lezing met Lichtbeelden**
door den ZeerEerw. Pater Dr. G. Brouwer C. S. Sp.
8. Een advertentie op muziek. Koor der Eerw. Fraters.
9. Slotwoord.

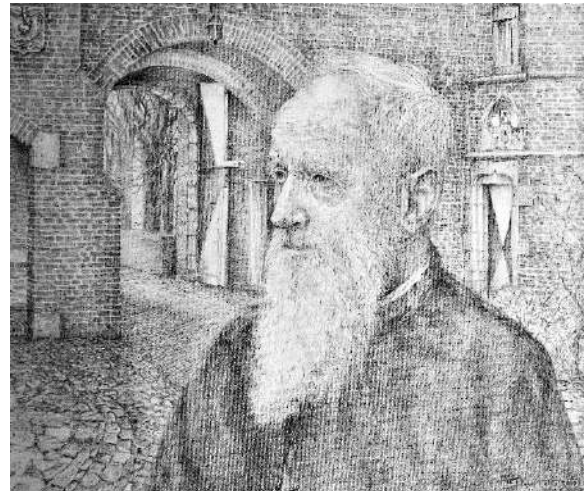
De Kerk. Harmonie «Unitas et Fidelitas»
verleent hare belanglooze medewerking.

Zij probeerden soms een pontbaas om te kopen met één sigaar voor een retourtje "pont" voor het drietal. Het antwoord was: "Van segaren luft m'nen motor niet".

Dan zochten ze maar een andere pont op, waar een gratis retour gegarandeerd was. Zij wilden missionaris in Afrika worden bij de Spiritijnen: Een Franse

missiecongregatie die toen reeds over West-Europa verspreid was en in Noord- en Zuid-Amerika en Canada. In 1904 openden zij een missiehuis in Weert en in 1913 een broederopleiding in Baarle-Nassau-Grens. Voor de hogere studies ging men naar Leuven. In 1911 begon men daar ook een noviciaat onder leiding van pater C. Luttenbacher, een Elzasser en oud-missionaris van Angola. De Eerste Wereldoorlog verdreef hem en zijn pupillen naar Gemert. Daar vond men onderdak op de zolder van het patronaat; de lessen werden verzorgd door de Franse Jezuïeten. Deze waren in 1880 uit Frankrijk gejaagd door de anti-clericale wetten, maar moesten in 1914-18 toch opkomen voor de militaire dienst. Toen voorzagen zij al een definitieve terugkeer naar het vaderland. Pater Luttenbacher had dat snel door en zag mogelijkheden om van hen eens het kasteel over te nemen. Hij was een pracht missionarisfiguur, die met grijzende baard, Franse steek op het hoofd, paraplu op de arm en brevier in de hand, met de tram of te voet, de hele Peel afstruinde naar geld en goederen voor het onderhoud van zijn pupillen, en... steeds met een oogje op het overnemen van het kasteel. Hij ontdekte de leegstaande "Keet" in Gennep, tipte zijn overheden en met pater Dr. Meeusen, procurator van de Belgisch-Nederlandse provincie, sloot hij 14 maanden na zijn ontdekking in 1926 de koop af. Twee jaar later werd toch nog het kasteel te Gemert gekocht. Deze overname had hem veertien jaar gekost. Jaren later vestigde hij zich te Gennep en werd ook hier een bekende figuur. Hij sprak zeer goed Nederlands, maar als Elzasser miste hij wel eens de juiste gevoelswaarde van zijn woorden. Zo begroette hij in de Roepaan een rijtje meisjes die op Sinterklaas stonden te wachten met: "Oh, ik zie het al, gij allen zijt in blijde verwachting!" ' De groei zat er flink in bij de Spiritijnen: van een twintigtal nieuwelingen in de twintiger jaren liep het op tot meer dan vijftig in de eerste oorlogsjaren.

Pater Charles Luttenbacher 1875-1957

De bestemmingen van Gemert, Weert en Gennep wisselden nogal eens. Vanaf 1930 was het meer definitief: Weert lagere studies, Gennep noviciaat, Gemert hogere studies. Sinds 1930 ontving Gennep jaarlijks in de maand september een nieuwe lading jonge mannen met zwarte deukhoeden en wandelstokken. Soms vielen ze binnen met een volle bus, die men huurde in Nijmegen, na een uitbundig afscheid van het lekenleven met frisdranken en snoeperijtjes in Heck's. Het noviciaat is een proefjaar om te testen of men in staat is om naar de christelijke

volmaaktheid te streven in het kloosterleven. Net als bij de olympische spelen is hier het STREVEN belangrijker dan het bereiken van de hoogste graden. Als men die haalt komt men terecht in het martyrologium: de kerkelijke ere-catalogoog van geselecteerde hemelbewoners en krijgt men een H. voor zijn naam. Het noviciaat was ook een missiehuis. De oversten stonden er voor een zware taak. De missiehuizen waren totaal afhankelijk van de vrijgevigheid in geld en goed (en soms renteloze hypotheek) van de katholieken. Men vroeg geen verplichte geldelijke toelage van de families. De straatarme oversten liepen zich de benen uit het lijf, soms letterlijk voor spek en bonen. Zij lichtten missiebusjes, waarvan de inhoud

bruin was van halve stuivers, centen en halfjes, zelden blikkerend van dubbeltjes en kwartjes. Bovendien waren de Spiritijnen opgevoed om de armsten der armen te helpen. De eerste overste van Gennep, pater Wildenberg, oud missionaris van Katanga, had dit als speciale richtlijn voor zijn leven gekozen. De voordeur stond niet stil van de armen, vooral in de crisjaren. Met slechts twee priesters in huis, terwijl men op zondag in het klooster prijs stelde op een vroegmis en een hoogmis, kon men niet veel assistentie verlenen in het dekenaat, hoe graag zij er ook uitglipten voor wat pastoraal werk in het "Sanatorium" of op "Roepaan". Voor een mis met drie heren, konden ze nog wel eens een "heer" beschikbaar stellen, voor een subdiaken kon zelfs een novice wel eens dienst doen. Die kwam dan tot de ontdekking dat men bij een feestelijk ontbijt ook krentenbrood met ham kon eten.

Het openstellen van de kapel voor de zondagsmis met offerblokken en collecteschaal, hoewel financieel aantrekkelijk, was voor beide partijen niet interessant: de parochianen zouden afgescheiden worden van het parochiële leven. De afkondigingen van overlijden, huwelijken, verenigingsleven, feestelijkheden, processies enz. werden dan niet of zeer onvolledig weergegeven. En voor de novicen waren deze activiteiten niet bestemd. Iets meer speling kwam er voor de pastoraal "buiten", toen af-en-toe een priesterstudent, die in Nijmegen ging studeren, in Gennep gehuisvest werd, en sommige missionarissen een deel van hun vakantie in Nederland nog in een klooster moesten doorbrengen. Toen konden ook wat diensten verleend worden zoals in Middelaar en Heyen. Het "noviciaat" Gennep groeide gestaag en rustig. Novicen, paters en broeders verrichtten alle huiselijke werkzaamheden en brachten verbeteringen aan: de "Sahara" werd een tuin met een vijvertje; de medewerking van de bevolking maakte het leven gemakkelijker; de samenwerking met de burgerlijke en geestelijke autoriteiten was voortreffelijk. Het ging goed met Gennep tot aan.. de oorlogsjaren.

De vijf meidagen van 1940 brachten angst, ontredning en vernielingen in Gennep en omstreken. Reeds in juli zaten de Spiritijnen met het probleem wat te doen met de afgestudeerde missionarissen. Men organiseerde postacademiale cursussen in antropologie, geneeskunde, psychologie, bouwkunde en alles wat in de missie van nut kon zijn. Ieder jaar kwam er een nieuwe lichter bij en in 1945 stonden er 120 Nederlandse Spiritijnen klaar om uitgezonden te worden. Gemert kon ze niet allemaal huisvesten. Weert en Baarle Nassau werden volgestopt met leraren, die het anderen mogelijk maakten minder lessen te geven en op te gaan voor middelbare diploma's. De propaganda werd uitgebreid en meer systematisch opgebouwd. De tijdschriften wilden niet meewerken met de Kultuurkamer en werden opgegeven. Gennep kreeg zijn aandeel in de opvang van gestrande missionarissen. Het hele dekenaat en ver daarbuiten, tot in Duitsland, kreeg zoveel pastorale hulp als men maar wilde in alle sectoren: parochies, kapelanieën, rectoraten, zusterkloosters, ziekenhuizen en instellingen. De paters vlogen "De Keet" uit naar Heyen, Middelaar, Afferden, Siebengewald, Ven-Zelderheide, Milsbeek, Ottersum en Bergen. Mook stond meer in het teken van de paters Passionisten, die soortgelijke moeilijkheden hadden met de overvloed aan jonge paters. De

Spiritijnen gingen mislezen, biechthoren, preken, pontificale missen opdragen tot in de kleinste kapellen, zieken en invaliden bezoeken, invallen bij ziekte of afwezigheid van de lokale pastoor, kapelaan of rector. Soms had men in het missiehuis niet genoeg fietsen, of problemen met de banden, dan ging men te voet, bij tij en ontij, weer of geen weer.

De pastoraal werd ook wederzijds toegediend, een kapelaan biecht nu eenmaal niet graag bij zijn pastoor, en een pater niet bij zijn overste of dagelijkse collega. Men wisselde ook gedachten over de problemen van de parochianen en sommige aspecten van de zielzorg, zoals: moet een priester die voor ondergronds werk door de Duitsers gezocht wordt, blijven lopen en fietsen in toog, of moet men zich maar vermommen tot leek en baard en snor afscheren.

In Baarle-Nassau had men piloten over de grens gebracht. De Duitsers namen het huis in beslag, de hele inventaris werd minutieus opgemaakt tot en met het tellen van de aantallen soorten theelepeltjes. De overste werd naar het concentratiekamp in Amersfoort gestuurd (waaruit hij later gelukkig kon terugkeren). De hele gemeenschap werd de straat op gestuurd. Broeders, novicen en postulanten kwamen naar Gennep, waar ze begonnen met het inrichten van slaapzalen voor hun onderdak in een overvol huis. Gelukkig was de overste en novicenmeester van Gennep een wijze en rustige man, pater Harrie Strick, oud-missionaris van Bagamoyo (Oost-Afrika).

Zijn hele leven droeg hij een angstige bezorgdheid mee voor zijn gezondheid. Als student had hij een longkuur gemaakt in het Spiritijns Sanatorium in Montana (Zw) en sindsdien ging geen dag voorbij zonder een méticuleus dieet met o.a. een grote beker karnemelk op het einde van een volle maaltijd. Intelligent, met een tikje rancune dat hij zich niet universitair had mogen scholen, begreep hij zeer snel dat deze oorlog geen zaak was van wat landveroveren, zoals de Romeinse, Duitse, Franse keizers en Spaanse koningen dat deden. Nu stonden alle christelijke waarden op het spel. Zijn apostolische bezieling verzette zich daartegen.

Bevelen van de Duitsers gaf hij door als voorschriften van de moffen. Die moest men maar naar eigen geweten opvolgen of niet. Zijn provinciaal, die zijn huizen ten onder zag gaan en personeel in gijzeling of concentratiekamp terecht zag komen, was meer op de voorzichtige toer en verbood gevaarlijke dingen te doen. P. Strick bleef daarbij alsof hij van niets wist. Hij was donders goed op de hoogte van de levensgevaarlijke ondergrondse activiteiten die binnen en buitenshuis bedreven werden door zijn paters en broeders. Er zijn zelfs mensen die menen te weten, dat hij van zijn wekelijkse bezoek aan zijn zieken in het Canisiusziekenhuis in Nijmegen eens gebruik maakte om koeriersdiensten te verrichten van mondelinge boodschappen in code.

In de oorlog werden twee paters, oud novicen van Gennep, door de Duitsers opgeroepen voor militaire dienst. Juridisch waren zij Oostenrijker en Duitser. De een was na de Eerste Wereldoorlog als "Weens" kindje naar Nederland gekomen en daar helemaal opgenomen in een Brabants gezin. De ander was lid van een Duits gezin dat zich in Nederland gevestigd had. Het geval werd voorgelegd aan het hoogste bestuur van het bisdom Roermond, waar onverdachte raadgevers van mening waren dat men aan de oproep gehoor moest geven. Zij werden Duits soldaat. De eerste keerde terug en stierf later als missionaris in Brazilië. De tweede sneuvelde als Duits soldaat bij de invasie in Bretagne. Tragisch was dat zijn broer zich

reeds lang voor de oorlog had laten nationaliseren en als Nederlandse soldaat deel had genomen aan de oorlog in 1940.

Onmiddellijk na de bevrijding in begin mei 1945 begon het legioen van 120 nieuwe Nederlandse missionarissen van de Spiritijnen te dringen om naar de missie te komen. Er waren niet genoeg schepen en vliegtuigen beschikbaar. Inschepen kwam pas op gang op het einde van 1946. De meeste jonge paters en broeders die met het volk geleden en gestreden hadden in de meest erbarmelijke omstandigheden, vertrokken naar Afrika, waar verschillenden van hen terecht kwamen in de dekolonisatie van Centraal Afrika. Zij zagen mede-missionarissen vermoord worden en vaak ontsnapten ze zelf ook niet aan de groeiende haat tegen de blanken. Onder hen vielen doden, gewonden en verminkten. Anderen

werden het land uitgejaagd of letterlijk over honderden kilometers eruit gedragen. Politiek ongewenst hetzij bij de nieuwe inlandse, communistisch georiënteerde regeringen, hetzij bij de tegenstanders van het nieuwe bewind. In Gennep wisselde men de wacht: de jonge oudstrijders vertrokken en talloze missionarissen die tot tien jaar hadden vastgezeten in Afrika kwamen terug "op vakantie". Oud-missionarissen die te zwak waren geworden voor de tropen of om politieke redenen niet konden terugkeren, volgden adaptatie-cursussen en gingen in Nederland, Duitsland of België deelnemen aan het pastoraat in de parochies. Ook in het dekenaat Gennep ontstond een nieuwe, vaste vorm van samenwerking met de diocesane clerus: de Spiritijnen namen nu ook parochies, kapelanieën en rectoraten aan in vaste dienst.

Fraters van Gemert helpen bij de wederopbouw van Gennep juli 1946

april 1952

Soms tijdelijk soms meer definitief. Zo bezetten zij o.a. Ottersum, Ven-Zelderheide, Siebengewald, Heyen en Afferden. De laatste twee zijn nu nog toevertrouwd aan de congregatie. De religieuzen namen nu ook deel aan de roulende "Krans": bijeenkomsten van de dekenale geestelijken of een deel daarvan, in het huis van een collega. Men

bad samen, wisselde pastorale ondervindingen uit en besprak de problemen. Daarbij legde men ook een kaartje en dronk een glas wijn. De bisschoppen vonden dat hier wel goed voor de

samenwerking, maar het gebeurde ook dat een kaartspelende kapelaan benoemd werd voor de missie, en daar bij aankomst al geconfronteerd werd met een bisschoppelijke vastenbrief over de verderfelikheden van het kaartspel. Andere jonge kapelaans konden hun vroegere professoren en doctoren uitnodigen op een kopje koffie en een glas wijn, wat die hoog geleerden zelf niet konden presenteren in hun klooster. De religieuzen stonden vreemd tegenover het geldbeheer. De kuip met vlees stond in de kelder, groenten, brood en gebak kwamen zo maar binnen waaien, maar de huishoudster moest af en toe contanten hebben. Dan sprongen ze in wanhoop op de fiets om weer een stukje "rondgang" te doen. Voor de missie konden ze onbevangen om geld vragen, maar ze hadden pijn in hun buik als ze de hand moesten opsteken voor het eigen levensonderhoud. Vanaf het begin kreeg het missiehuis steeds meer bezoeken van kardinalen, aartsbisschoppen en (missie-)bisschoppen. Vaak werden die ook gepresenteerd aan de lokale geestelijkheid. Behalve de pontificale missen en loven met drie heren, kwamen er dan ook wel pontificale plechtigheden met mijter en staf tot stand in de tijden van het rijke roomse leven.

Sacramentsprocessie 1961

De vlotte samenwerking met de parochiële geestelijkheid bleek ook, toen men in 1963 de plechtige professie van de novicen kon houden in de dekenale kerk van Gennep. In 1964 vierde men deze plechtigheid met 15 novicen, waaronder een zwarte priester, in de parochiekerk van Heyen. Daar sprak ongetwijfeld de bedoeling mee van het maken van propaganda, want in de zestiger jaren verminderden de roepingen. De missiehuizen werden vervangen door theologische scholen. De mentaliteit van de katholieken veranderde, maar voorlopig kwam de hulp aan de dekenale geestelijkheid niet in het gedrang. De terugkerende missionarissen werden talrijker. Zij vonden het ondenkbaar dat een missionaris met pensioen ging. Na een lang leven van een vrijwel individueel bestaan in de missielanden, vonden zij het maar niks om in een "remise" opgenomen te worden. Zij boden hun diensten aan in Nederland, Duitsland en België. Gennep met minder novicen had plaats voor oud missionarissen. De AOW vergemakkelijkt het onderhoud. Zij verleenden diensten in kerken, kapellen en kloosters, maar fysieke kwalen dwongen hen langzamerhand tot rusten. De "rustenden" kregen de overhand in het noviciaatsgebouw. Zij verdienden meer aandacht en verzorging en men besloot het "noviciaat" onder te brengen in het huis van de opleiding voor broeders in Baarle Nassau-Grens.

In 1965 werd Gennep het rusthuis van de Congregatie van de H. Geest. Pater van den Berg haalde een diploma voor bejaardenverzorging en in 1970 vormde men een Dagelijks Bestuur onder een Directeur met twee verplegers. In 1970 kon het omgezet worden in een Stichting met regeringssubsidies. Het gevolg was, dat toen Pater van den Berg bij het bereiken van zijn vijfenzestigste met pensioen moest, het bestuur onder een lekendirecteur mlv werd voortgezet. De tegenwoordige overste Pater Fr. van de Poel is belast met de religieuze leiding en heeft minder kopzorgen over de financiën dan zijn voorgangers. Het zestigjarig bestaan werd in 1986 in huiselijke kring gevierd. Men kon terugzien op een zeer gevarieerde lijst van bestemmingen: filosofie, noviciaat, theologie, onderdak aan gestrande missionarissen, toevluchtsoord voor de broederopleiding toen deze door de Duitsers uit Baarle-Nassau-Grens was verdreven, bezetting door Duitse frontsoldaten met evacuatie naar het noorden van het land, onderdak voor de grenswacht met verwoesting van het huis door het oorlogsgeweld, terugkeer van de novicen en opname van gerepatrieerde missionarissen, vertrek van het noviciaat naar Baarle-Nassau-Grens en Rusthuis voor ouderen en zwakken. De twee voornaamste bestemmingen waren: het noviciaat en het rusthuis. Vierendertig maal begon er een noviciaat en er werden 631 novicen geprofest. De groep die in september 1944 begon, moest later opnieuw beginnen, omdat ze door de oorlog verdreven waren en het kerkelijk recht nu eenmaal eist, dat men een vol jaar bijeen is. Ook het terrein van de pastorale werkzaamheden in het dekenaat veranderde van bestemming: parochies werden gesplitst, oude instituten als het Sanatorium Maria-Oord, Zonneheide en Maria Roepaan veranderden van naam en inrichting. Nieuwe instituten werden opgericht, zoals St. Norbertus, St. Augustinus e.a.

Picknick in Overloon 1959

Nu reeds meer dan zestig jaar bleven de togen, clergy-man of burgerkleding met een kruisje op de revers van de Spiritijnen samen met andere religieuzen en de diocesane geestelijkheid het katholieke beeld van het dekenaat in stand houden en - waar mogelijk - bevorderen.

De bevolking van het dekenaat heeft al deze tijd het onderhoud en het voortbestaan van het huis van de Spiritijnen mogelijk gemaakt. Vooral in de dagen van gemeenschappelijk gedragen leed van onrecht en onmacht groeide de verbondenheid met alle inwoners van het dekenaat. Bij het 125-jarig bestaan van het dekenaat kunnen de Paters van de H. Geest niet beter wensen, dan dat men in eensgezind samenwerken van bevolking, clerus en religieuzen een vreedzame en christelijke samenleving zal kunnen behouden.

A. Rijnen

Rapport van de bijeenkomst Gerechtigheid en Vrede in Schotland

De jaarlijkse Europese bijeenkomst van de commissie voor Gerechtigheid en Vrede heeft van 18 tot 23 oktober 2019 plaatsgevonden in Motherwell Schotland. Schotland vormt het noordelijke deel van het eiland Groot-Brittannië en is onderdeel van het Verenigd Koninkrijk. De bijeenkomst is bestemd voor mensen binnen de congregatie die verantwoordelijk zijn voor gerechtigheid en vrede. Het is de tweede keer dat ik de Nederlandse Provincie vertegenwoordig op een Europese bijeenkomst. De eerste keer was het vorig jaar in Frankrijk. Er waren twaalf vertegenwoordigers uit de volgende landen: België, Frankrijk, Duitsland, Italië, Spanje, Portugal, Ierland, Schotland, AEFJN (Africa Europe Faith Justice Network), Vivat Internationaal en Nederland.

Wij zijn op vrijdagavond 18 oktober 2019 in Schotland gearriveerd en hartelijk verwelkomd door de eigenaar van het hotel en door Terry de vertegenwoordiger van Gerechtigheid en Vrede in de Britse provincie. De bijeenkomst werd gehouden in een hotel in Motherwell. Motherwell is een stad in het Schotse bestuurlijke gebied North Lanarkshire en telt ongeveer 30.000 inwoners. Het is tevens de hoofdstad van North Lanarkshire. Het onderwerp van de bijeenkomst was: Vluchtelingen.

De eerste sessie begon met een korte kennismaking van de leden.

Wat ik echt bijzonder vond en wat mij persoonlijk raakte waren de verslagen van de afzonderlijke provincies. Dit was het hoofdbestanddeel van de vergadering. Het is mooi om ervaringen te horen van de collega's die bezig zijn met gerechtigheid en vrede in hun provincies. Het was ook inspirerend om naar hun ervaringsverhaal te luisteren. De presentaties gaven een beeld van de successen, de motivaties, de uitdagingen, de worstelingen en creatieve plannen voor de toekomst en deze zijn bedoeld om van elkaar te leren

Alle spiritijnen zijn geroepen om open te staan voor de werken van gerechtigheid en vrede en deze te bevorderen. Het is onze taak om te werken met kwetsbare mensen en met mensen die staan aan de rand van de samenleving, jong en oud, asielzoekers, druggebruikers, daklozen, mensen zonder papieren, gedetineerden, eenzame mensen en vluchtelingen. Wat kan ik betekenen voor deze mensen?

Het was een indrukwekkende bijeenkomst en ik heb veel geleerd van de bijeenkomst.

De volgende vergadering zal van 21 tot 26 oktober plaatsvinden in Ierland.

Alexis Ndzalouma

Missionair Team Eindhoven